HE 106/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2018: Kansainvälinen kehitysyhteistyö
Kepan lausunto ulkoasiainvaliokunnalle 11.10.2017

1. Suomen tehtävä konkreettinen suunnitelma 0,7 -tavoitteen saavuttamiseksi

Hallituksen talousarvioesitys ehdottaa **Suomen kehitysyhteistyölle yhteensä 886,3 miljoonaa euroa vuodelle 2018.** Talouden käännyttyä nousuun, vastaa tämä enää **noin 0,38 prosenttia bruttokansantulosta**. Vaikka kehitysyhteistyön kokonaismäärärahat nousevat hieman, noin viisi miljoonaa viime vuoteen verrattuna, **on Suomen BKTL-osuus jäämässä entistä kauemmaksi kansainvälisesti sovitusta ja hallitusohjelmaan kirjatusta 0,7 prosentin tavoitteesta.** Vuonna 2016 Suomen BKTL-osuus oli 0,44 prosenttia ja tänä vuonna arviolta noin 0,4 prosenttia.

Varsinaisen kehitysyhteistyön osuus nyt käsittelyssä olevassa ehdotuksessa on 546,3 miljoonaa euroa. Vaikka nousua viime vuodesta on noin 11 miljoonaa, ovat **kehitysyhteistyön leikkaukset kohdistuneet varsinaiseen kehitysyhteistyöhön.** Samaan aikaan muiden kehitysyhteistyöksi raportoitavien kulujen osuus on noussut merkittävästi. Kun varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahat ovat vuosien 2015 ja 2018 välillä pudonneet yli 30 prosenttia, on muu kehitysyhteistyö noussut lähes 60 prosenttia. **Käsillä on suurin muutos Suomen kehityspolitiikassa sitten 1990-luvun lamavuosien.**

Kun kehitysyhteistyöstä leikattiin viimeksi yhtä dramaattisesti, kesti rahoituksen kurominen edes leikkauksia edeltävälle tasolle yli kaksikymmentä vuotta. Kehitysyhteistyön leikkaukset rampauttavat Suomen kykyä puuttua globaaleihin ongelmiin niiden syntysijoilla. Jättileikkaukset myös kolhivat kansainvälistä mainettamme. Suomi on pudonnut kauas pohjoismaisesta viiteryhmästä, sillä naapureistamme Ruotsi, Norja ja Tanska ovat jo saavuttaneet 0,7 -tavoitteen.

Kehitysyhteistyön leikkaukset osuvat kipeiten kaikkein köyhimpien ihmisten elämään kehitysmaissa, sillä heitä eivät muut rahavirrat tavoita. YK:n Kauppa- ja kehitysjärjestö UNCTAD arvioi, että yritysten ulkomaaninvestoinneista vain 2 prosenttia suuntautuu kaikkein köyhimpiin maihin. Erityisen huolestuttavaa on, että **kaikkein köyhimmille maille menevän avun osuus Suomen kehitysyhteistyöstä on laskenut 0,22 prosentista vuonna 2015 vain 0,16 prosenttiin bruttokansantulosta vuonna 2018, jossa sen odotetaan säilyvän loppuhallituskauden.**

Vuonna 2018 hallitus ohjaa 130 miljoonaa kehyksen ulkopuolisena määrärahana kehitysyhteistyön finanssisijoituksiin ja lainainstrumentteihin. Lisäksi korkotukeen ohjattava rahoitus tuplaantuu viime vuodesta ja se on esityksessä 13,2 miljoonaa euroa. **Yksityisen sektorin tukemiseen ohjataan merkittävä, yli 15 prosentin siivu Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä.** Kepan mielestä säällisten työpaikkojen luominen ja kehitysmaiden oman, vastuullisen yritystoiminnan vahvistaminen on tärkeää. Koska yritykset suosivat ennen kaikkea keskitulon maita, tulee kuitenkin samaan aikaan varmistaa, että apuvaramme tavoittavat kaikkein köyhimmät. Kehityspolitiikan tavoitteiden, yhteisten arvojen sekä tuloksellisen toiminnan kansainvälisten pelisääntöjen, kuten avoimuus ja tilivelvollisuus, on myös ohjattava kaikkia toimijoita.

- **Suomen tulee laatia konkreettinen suunnitelma ja aikataulu kehitysyhteistyömäärärahojen nostamisesta 0,7 prosenttiin bruttokansantulosta ja sitoutua sen toimeenpanoon jo tällä hallituskaudella.**
- **Suomen tulee varmistaa, että kehitysyhteistyöllä autetaan kaikkein köyhimpiä ihmisiä ja ohjata vähintään 0,2 prosentin bruttokansantulo-osuus LDC-maille kansainvälisten sitoumustemme mukaisesti.**
- **Eduskunnalle on raportoitava, kuinka kehityspolitiikan tavoitteet sekä tuloksellisen kehitysyhteistyön pelisäännöt toteutuvat yksityisen sektorin tuessa.**

2. Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta lisättävä

Syyskuun lopulla julkaistu ulkoministeriön tilaama ohjelmatuen riippumaton kokonaisarviointi toteaa kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyön olevan tehokasta ja tuloksellista. Kansalaisjärjestöt tavoittavat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset ruohonjuuritasolla. Järjestöjen työllä todetaan olevan huomattavia vaikutuksia muun muassa konfliktien vähenemiseen, naisten aseman paranemiseen ja kansalaisyhteiskunnan vahvistumiseen – kaikki Suomen kehityspolitiikan tärkeitä painopisteitä.

Ulkoministeriön teettämät kolme itsenäistä arviointia keskittyivät 22 suomalaiseen kansalaisjärjestöön, jotka saavat tällä hetkellä ulkoministeriöltä ohjelmatukea, ja joiden kautta kanavoituu valtaosa, noin 80 prosenttia, kansalaisjärjestöjen kehitysrahoituksesta. **Arviot osoittavat, että ohjelmatukea saavien kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyö on monipuolista ja kustannustehokasta, ja antavat vahvan suosituksen järjestöjen pitkäjänteisen tuen jatkamiseksi.** Suomessa on myös laaja joukko muita kansalaisjärjestöjä, joiden kehitysyhteistyö voi olla pienimuotoista, mutta silti merkittävää paikallisesti. Järjestöjen kautta suomalaiset saavat omakohtaista kokemusta kehitysyhteistyöstä, vaikuttamis- ja vapaaehtoistyön mahdollisuuksia sekä tietoa globaaleista kehityskysymyksistä.

Kansalaisjärjestöjen tekemästä kehitysyhteistyöstä leikattiin 43 prosenttia, eli 114 miljoonasta 65 miljoonaan euroon. Käytännössä leikkaukset ovat tarkoittaneet useiden satojen hankkeiden keskeyttämistä ja monien toimintojen lakkaamista. Ilman apua on jäänyt yli miljoona ihmistä kehitysmaissa. **Hallituksen talousarvioehdotus esittää kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöhön edelleen samaa leikattua 65 miljoonan euron tasoa. Tämä vastaa vain noin seitsemää prosenttia Suomen kaikesta kehitysyhteistyöstä.**

Samaan aikaan kansalaisyhteiskunnan toimintamahdollisuuksia rajoitetaan yhä useammassa maassa. Tähän huolestuttavaan trendiin on syytä puuttua kaikessa Suomen kehitysyhteistyössä ja -politiikassa. **Vahva demokratia ja hyvä hallinto ovat myös yritystoiminnan edellytyksiä.** Kestävää kehitystä ja säällisiä työpaikkoja luova yritystoiminta ei kehity umpiossa, vaan tarvitaan yhteistyötä ja vuoropuhelua. Tätä monitoimijamallia tuleekin nyt korostaa ja sille on ohjattava konkreettisia resursseja.

- **Edellytykset kansalaisjärjestöjen tulokselliseen työhön on turvattava ja vuoden 2018 talousarviossa järjestöjen kehitysyhteistyön rahoitusta tulee nostaa.**
- **Julkisen kehitysrahoituksen tulee jatkossakin mahdollistaa monimuotoisen kansalaisyhteiskunnan työ kehityskysymysten parissa sekä yhteistyö eri toimijoiden välillä.**

3. Ilmastorahoituksen lasku katkaistava

Ilmastonmuutos on ihmiskunnan suurin haaste. Se vaarantaa jo nyt ihmisten elämisen edellytykset monissa kehitysmaissa ja vie pohjaa Suomen työltä eriarvoisuutta ja köyhyyttä vastaan. Kansainvälisesti on sovittu, että kehittyneet maat kasvattavat ilmastorahoitustaan 100 miljardin dollarin vuositasolle vuoteen 2020 mennessä. **Suomi on sitoutunut osoittamaan köyhien maiden ilmastotoimiin uutta ja lisäistä rahoitusta, mutta kattaa ilmastorahoituksen kehitysyhteistyöbudjetista.** Mittavat kehitysyhteistyön leikkaukset ovat vähentäneet myös tukeamme kehitysmaiden ilmastotoimiin. **Vuonna 2015 Suomi rahoitti ilmastotoimia vielä 115 miljoonalla, kun vuonna 2016 luku oli enää 43 miljoonaa euroa. Laskua edellisvuoteen on siis peräti 63 prosenttia.**

Samaan aikaan **ilmastorahoituksen tason arvioinnista ja seurannasta on tullut entistä vaikeampaa**. Vielä vuosien 2013, 2014 ja 2015 talousarvioesityksiin sisältyi arvio Suomen ilmastorahoituksen osuudesta varsinaista kehitysyhteistyötä. Vuoden 2016 esityksessä määrällistä arviota ei ole ja vuosien 2017 ja 2018 talousarvioesityksissä ilmastorahoituksen korvaa arvio ”ilmastokestävyyttä edistävästä kehitysyhteistyöstä”. **Ilmastokestävyyttä edistävän kehitysyhteistyön arvo, joka sisältää Suomen ilmastorahoituksen ja muuta kehitysyhteistyötä, on laskenut vuoden 2015 toteutuneesta 245 miljoonasta eurosta vuoden 2016 toteutuneeseen 189 miljoonaan euroon[1].** Laskun arvioidaan jatkuvan, sillä vuodelle 2018 ennakoitu luku on 165 miljoonaa euroa. Pudotusta vuosien 2015 ja 2017 välillä olisi siis noin kolmannes, 80 miljoonaa euroa.

[1] Ulkoministeriöltä saatu, OECD DAC ODA-raportoinnissa tarkentunut luku. Talousarvioesityksessä luku on 178 miljoonaa.

Suomi ohjaa ilmastorahoitusta kehitysmaihin yhä enemmän finanssisijoitusten kautta ja hallituksen esityksessä linjataan, että Suomen investointimuotoinen kehitysyhteistyö painottuu ilmastotoimenpiteisiin. Samaan aikaan lahjamuotoisen tuen osuus laskee. Vaarana on, että finanssisijoitukset **kanavoituvat kaupallisesti houkuttelevampaan ilmastonmuutoksen hillintään, jolloin sopeutumisrahoituksen osuus laskee.** Lahjamuotoista tukea ja sopeutumisrahoitusta kaipaavat erityisesti ilmastonmuutoksesta eniten kärsivät köyhimmät ja haavoittuvimmat ihmiset, joita Suomen kehitysyhteistyön on määrä tukea.

- **Osoittaa kehitysmaiden ilmastotoimiin aidosti uutta ja erillistä rahoitusta, jota ohjataan tasapuolisesti ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen, sekä nostaa Suomen ilmastorahoituksen tasoa Pariisin ilmastosopimuksen mukaisesti.**
- **Talousarvioesityksiin tulee avoimuuden parantamiseksi palauttaa arvio Suomen kansainvälisestä ilmastorahoituksesta sen sijaan, että puhutaan "ilmastokestävyyttä edistävän kehitysyhteistyön arvosta".**
- **Suomen ilmastorahoituksen on kohdistuttava erityisesti köyhimpien ja haavoittuvimpien tukemiseen ja se ei saa velkaannuttaa kehitysmaita.**

Lisätietoja: Kehitysrahoituksen asiantuntija Niina Mäki (**niina.maki@kepa.fi**), 050 317 6724